№ 256 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 18

1908

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 18 № 256

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կօպէկ.

Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Բացված է բաժանորդագրութիւն 1909 թ. համար

ՄՇԱԿ

(37-րդ ՏԱՐԻ)

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Հասցէն՝
ТИФЛИСЪ, редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

12 ամսվայ համար	»	»		10 ր.
11	»	»	»	»
10	»	»	»	9 ր.
9	»	»	»	8 ր.
8	»	»	»	7 ր.
7	»	»	»	6 ր.
6	»	»	»	»

Մնացած ամիսները ամսական ՄԷԿ րուբլի

Ամերիկա տարեկան	»		6 դօլլար
Եւրօպա	»	»	30 ֆրանկ
Պարսկաստան	»	»	10 րուբլի
Թիւրքիա	»	»	120 ղուռշ

Ի նկատի ունենալով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով առեղծվում են մի շարք տեխնիքական անյարմարութիւններ, որոնք զրկում են խմբագրութեանը հնարաւորութիւնից յունվարի 1-ից կանօնաւորապէս թերթն ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խնդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղօրօք դիմել՝ գրելով հասցէները պարզ և ճշգրիտ (հին բաժանորդներից խնդրվում է ուղարկել նախկին տպագրված հասցէն)։

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Երեքշաբթի, նոյեմբերի 18-ին
ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ
անդամների, փոխանդամների և նրանց ընտանիքների համար։
Կը ներկայացնէ

I

ԻՆՉՊԷՍ ԹՈՂԻՆ ՆՐԱՆՔ ծԽԵԼԸ
կատակ. 2 արար., Տրախտենբերգի, Թարգ. Գր. Աւետեանի

II

ՎԷՐՕՉԿԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ
վօդեվիլ 1 արար., Լըսենկօ-Կօնըչի, Թարգ. Գր. Աւետեանի

Մասնակցում են՝ տ տ. Արաքս, Գուլազեան, Մելիքեան, Յասմիկ, պ. պ. Աւետեան, Թորոսեան, Մամիկոնեան, Յարութիւնեան, Սեւումեան։

Սկիզբը ուղիղ ժամը 8½-ին

(ե.) տա. 1—1

Շուտով մամուլին կը յանձնվի
Հայ յեղափոխականների կեանքից
մի մեծ վէպ,
հեղինակութիւն անգլիացի գրող Ճ. Պ. ՊՐՃԵՆԻ, թարգմանութիւն անգլիերէնից Մինաս Ցոլակի, հեւեւալ վերնագրով

ԳԱՐԱ ՕՂԼՈՒ

(Հայ ասպատակի մը կեանքէն)

(ե. հ. կ.) (տա.) 3—1

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

«Մշակի» այսօրվայ համարում մեր ընթերցողները կը կարդան, որ պատրաստութիւններ են տեսնվում հիմնելու Թիֆլիսում Բարձրագոյն Գիւղատնտեսական Դասընթացքներ։

Դա կը լինի բարձրագոյն կրթարանի առաջին փորձը մեր երկրում և անշուշտ արժանի է ամենայն համակրութեան և խրախուսանքի։

Գիւղատնտեսական կրթութեան կարևորութիւնը վաղուց է զգացվել մեր երկրում, բայց մինչև այժմ նա չէ ստացել հաստատ կազմակերպութիւն թէ տեղական պայմանների աննպաստաւոր լինելու և թէ ղեկավարող անձերի սակաւութեան պատճառով։

Մեր գիւղական աշխարհը սպասում է գիւղատնտեսների ցուցումներին տեղական տնտեսութիւնը բարձրացնելու և բարւոքելու համար։

Եթէ հաշւի առնենք, որ մի կողմից մեր գիւղական դպրոցների մի մասը պէտք է կարիք ունենայ գիւղատնտեսական գիտութիւն ունեցող ուսուցիչների, միւս կողմից զեմստվային ինքնավարական հաստատութիւնները, որոնք շուտով մտցվելու են մեր երկրում, պէտք է գիւղատնտեսների կարիք ունենան և որ այդ պաշտօններից դուրս էլ կայ գիւղատնտեսների որոշ պահանջ երկրի մէջ, մենք կը տեսնենք, որ բոլորովին հերթական է դարձել գիւղատնտեսական ասպարէզում գործողների պատրաստութիւնը և ուրեմն հող կայ Բարձրագոյն Գիւղատնտեսական Դասընթացքներ հիմնարկելու մեր երկրում։

Չը պէտք է մոռանալ մի հանգամանք, որ Ռուսաստանի մայրաքաղաքներում և ուրիշ տեղերում գործող գիւղատնտեսական կրթարանները չեն կարողանում տալ այն ուսումը, որ կարևոր է կովկասեցու համար, կամ տալիս են շատ թերի և անկատար կերպով։

Օրինակ, բամբակագործութիւնը, հարաւային բոյսերի մշակութիւնը, անասնապահութեան մի քանի եղանակները, չեն կարող հիւսիսում և միջին Ռուսաստանում ուսումնասիրվել և մեր կովկասեան գիւղատնտեսները ուսումնասիրել են նրանց կամ մեր երկրի մէջ և կամ արտասահմանեան մի քանի կրթարաններում։

Պէտք է ենթադրել, որ ընդհակառակը Կովկասեան Գիւղատնտեսական Դասընթացքները իրանք գրաւիչ կը լինեն ուրիշ տեղերի գիւղատնտեսների համար և կունենան ունկնդիրներ թէ Ռուսաստանի ներքին նահանգներից և թէ այնպիսի շրջաններից, ինչպէս են Անդրկասպեան երկիրը, Միջին Ասիան, իսկ ապագայում և Կովկասին սահմանակից երկիրները։

Բարձրագոյն Գիւղատնտեսական Դասընթացքները կը պատրաստեն գիւղատնտեսական գործողների խմբեր, որոնց միջոցով հնարաւոր կը լինի կազմակերպել գիւղատնտեսական ղեկավարութեան գործը մեր երկրում, որ վաղուց սպասում է իր մտաւոր մշակներին այդ ասպարէզում։

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թեհրան, 15 նոյեմբերի

Այսօր անգլիական և ռուսական միսիաների թարգմանները եկան Բագեշահ տեղեկանալու թէ ինչ հետևանքներ ունեցան շահի խոստումները։ Շահի հետ նրանք խօսակցեցին մի ժամի չափ։ Շահը այս անգամ էլ կրկնեց, որ թէև ցանկանում է սահմանադրութիւն շնորհել, բայց հոգևորականութիւնը դիմադրում է. յայտնեց, որ վաղը նա մի մշտական խորհրդակցական մարմին է հաստատելու ընդարձակ լիազօրութիւններով։ Շահը ի միջի այլոց մատնանշեց, որ նախկին մէջլիսի օրերում տիրում էր խռովութիւն և երկիւղ անջումանների կամայականութիւնների և խուժանի բռնութիւնների պատճառով, և կարծիք յայտնեց, որ անցեալ խռովութիւններից խուսափելու համար անհրաժեշտ է պատգամաւորներ ընտրել աւելի տեղեակ, ինտելլիգենտ և փորձված անձերի, որոնք չընկնեն չարամիտ ագիտատորների ազդեցութեան տակ և չը կրկնեն անցեալի սխալները։ Դրա համար անհրաժեշտ է առանձին մանրակրկիտ վերաբերմունքով մշակել նոր ընտրողական օրէնքները։ Վաղվան օրը գումարվելիք մարմին կարելի է յանձնել այդ գործը։ («Հ. Գ.»)

Թաւրիզ, 15 նոյեմբերի

Մօտ օրերս տեղական հայ թեմական հոգևորականներից 12 հոգի ժողով գումարելով՝ խաղաղ ազգաբնակութեան անունից բողոքեցին, որ այստեղ «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան անդամներ են եկել և միջամտում են պարսկական գործերին։

Այսօր մի քանի տեղերում փողոցների պատերին Թուրքիկներ կպցրին, որով նախազգուշացնում են «Դաշնակցութեանը» չը խառնվել իրանց գործերին։

Ազգաբնակութիւնը սպասում է կաթողիկոսի հաստատման, որպէսզի նրան դիմէ։ («Հ. Գ.»)

Ուրմիա, 15 նոյեմբերի

Նահանգապետ Մօհթէգամ-ուս-Սալթանէն ժողովի հրաւիրեց ազգաբնակութեան բոլոր դասակարգերի ներկայացուցիչներին, առաջարկեց երեք օրվայ ընթացքում ընտրել պատգամաւորներ անջումանի համար։ Մեծամասնութիւնը յայտնեց, որ չէ ցանկանում անջուման ունենալ, սակայն նահանգապետը պահանջեց, որպէսզի անջումանը բացվի, յենվելով Թաւրիզի յեղափոխական անջումանի գրաւոր պատւէրի վրա։

Անջումանի ընտրութիւնները վերջացան երկու օրում։ Ընտրվեցին պատգամաւորներ հոգևորականութեան, խաների, կալւածատէրերի, վաճառականների և արհեստաւորների կողմից։ («Հ. Գ.»)

Ուրմիա, 15 նոյեմբերի (մինչև Ջուլֆա պօստով).

Սալմաստի նախկին անջումանի նախագահ Հաջի-Պիշնամազը՝ Ղարադաղի վիճակում հոկտեմբերի վերջերին ժողովելով 200 զինված մարդու և միանալով Դիլման քաղաքից ընդ առաջ դուրս եկած Սաթթար-խանի կողմնակիցների ու ֆէդայիների հետ՝ պաշարեց այդ քաղաքը։

Ինչպէս հաղորդում էն Սալմաստից, Հաջի-Պիշնամազը, պաշարելով Դիլմանը, ջարդեց և փախուստի դարձրեց Մակուի սարդարի ուղարկած միլանցիների քիւրդերին։ Նահանգապետը փախաւ։ Պիշնամազը հրդեհեց կառավարութեան կողմնակիցներից մի քանիսի և քաղաք փախածների տները։

Տիրելով Դիլմանին և Քէօհնաշահարին, Պիշնամազը շարունակ ամրութիւններ է սարքում շրջակայ տեղերից և Թաւրիզից։ Համարեա ամբողջ Սալմաստը նրա ձեռքումն է։

Պարսկական բրիգադայի մի հարիւրեակ կօզակները, որոնք ահա երրորդ ամիսն է Ուրմիայումն են՝ ճանապարհը և բնակիչներին քիւրդերի յարձակումներից պաշտպանելու համար, Թեհրանից ուղարկած հրամանի համաձայն դիմեցին դէպի Թաւրիզ՝ քաղաքի պաշարմանը մասնակցելու համար։ Վախենալով ընդհարում ունենալ Պիշնամազի հետ, կօզակները անցան ոչ թէ Սալմաստի վրայով, այլ Սօուջ-Բուլաղով։ («Հ. Գ.»)

Թաւրիզ, 15 նոյեմբերի

Րահիմ-խանի որդին այսօր Բասմինջում միացաւ Էյն-ուդ-Դօվլէի հետ։ («Հ. Գ.»)

Կ. Պօլիս, 14 նոյեմբերի

Այստեղ լուրջ երկիւղ է ծագել, որ աւստրիական ապրանքների ու շոգենաւերի դէմ սկսված բօյկօտը կարող է առեղծել պատերազմ Աւստրիայի հետ։

Աւստրիական դեսպան Պալլավիչինին կրկին անգամ դիմեց Քեամիլ-փաշային, առաջարկելով միջոցներ ձեռք առնել բօյկօտը դադարեցնելու։ Մինիստրը պատասխանել է, որ նա անզօր է որևէ բան անելու։

Գահական ճառը սուլթանը արտասանելու է Ելդըզ-Քէօշկում։ Պարլամենտի համար ընտրվելիք 240 պատգամաւորներից 229-ը արդէն ընտրված են։ («Кс.»)

Կ. Պօլիս, 15 նոյեմբերի

Երէկ եկաւ Պաշիչը։

Սէլամլըքից յետոյ սուլթանը ունկնդրութեան ընդունեց գեներալ Վուկոտիչին և չերնօգօրական հաւատարմատար Գրեգօրիչին։

Հիւպատոսական տեղեկութիւնները վկայում են, որ Ադրիանուպօլսում սկսվել է բեղիֆների արձակման գործողութիւնը։ Մի քանի հազար հոգի արդէն հայրենիք են վերադարձել։

«Իկդամը», ընդգծելով ռուսական մամուլի առ Թիւրքիան ցոյց տուած բարեկամական վերաբերմունքը, ասում է.

«Թիւրքիան կարող կը լինի անշուշտ այդ գնահատել. մամուլը հանդիսանում է երկու պետութիւնների անկեղծ զգացմունքների արձագանքը, պետութիւնների, որոնց բարեկամութեան վիճակված է ամրանալ»։

«Ենի Գազեթան» խօսում է նոյն ոգով.—«Բօլգարիայում հետզհետէ տիրող հանգստութիւնը ռուսական քաղաքականութեան արգասիք է ներկայացնում»։ («Հ. Գ.»)

Բուդապեշտ, 15 նոյեմբերի

«Cor. Bureau»-ն հաղորդում է, որ Պարիզի երիտասարդ-թիւրքերի կօմիտէտի պաշտօնական ներկայացուցիչ Նիազի-բէյը «Pest. Lloyd»-ի թղթակցի հետ խօսակցելիս ասաց հետևեալը.

«Մենք չենք վախենում, որ Աւստրո-Ունգարիան Թիւրքիային պատերազմ յայտարարի, բայց մենք պատրաստված ենք նաև պատերազմի դէպքում։ Չը պէտք է արհամարհանքով վերաբերվել դէպի թիւրքական զօրքի հզօրութիւնը։ Բացի դրանից, Անգլիան մեզ պաշտօնական երաշխաւորութիւն է տուել արտաքին որևէ վտանգի դէմ»։ («Հ. Գ.»)

Բաշտ, 16 նոյեմբերի

Լրագիրներում վերջերս լուրեր երևացին այն մասին, որ բեր Էնզելիում յարձակվել են պարսից մաքսատան վրա և յափշտակել են այնտեղ պահվող 20,000 հրացանը. այդ լուրերը սխալ են։ Յիրաւի, մաքսատանը հրդեհ ծագեց, որից վնասվեցին 300 հրացան։ («Հ. Գ.»)

Կ. Պօլիս, 16 նոյեմբերի

Այսօր Լեապչեվը մեկնում է Սօֆիա։ («Հ. Գ.»)

Պետերբուրգ, 14 նոյեմբերի

Համալսարանի ուսանողները ուղերձ են մատուցանում Սաթթար-խանին։

Դումայի մասնաժողովը եօթը ձայնով ընդդէմ երեքի վճռել է Կօլիւբակինին հեռացնել Դումայի պատգամաւորութիւնից։ Հեռացնելու կողմնակիցների թւումն էր հոկտեմբերեանների լիդեր Գուչկովը։

Փակված է Սարատովի ժողովրդական դպրոցը։

Զինւորները ուղերձ են ուղարկել Լ. Ն. Տօլստօյին։

Աջակողմեանները եռանդով ագիտացիա են մղում կովկասեան ադմինիստրացիայի դէմ։ Պուրիշկեվիչը ռուսաց ժողովարանում զեկուցում է կարդում կովկասեան գործերի մասին։ («Б. Э.» և «Кс.»)

Պետերբուրգ, 15 նոյեմբերի

Պետրօվսկի առևտրական դպրոցի դահլիճում, բազմաթիւ հասարակութեան ներկայութեամբ, իշխան Տրուբեցկօյը մի զեկուցում կարդաց Մերձաւոր-Արևելքի ռուսական քաղաքականութեան հիմունքների մասին, շաղկապված սլաւօնական հարցի հետ։ («Հ. Գ.»)

Կովկասեան պատգամաւորները ցանկալի են համարում Կովկասի մասին արված հարցապնդումները շուտով քննութեան ենթարկել, որովհետև նրանց համար այն ժամանակ հնարաւորութիւն կը հանդիսանայ իբրեւ իսկական դրութիւնը լուսաբանելու ինչպէս հարկն է։ Ազգաբնակութիւնը, պատգամաւորների ասելով, բոլորովին քայքայված է իրանց ոյժից վեր տուգանքներով։ Կողոպուտների և սպանութիւնների դէպքում սովորաբար տուգանքի է ենթարկվում ամբողջ ազգաբնակութիւնը ինչպէս յօգուտ վնասվածների, այնպէս և յօգուտ գանձարանի։ Ադմինիստրատիւ կարգով աքսորումները գնալով շատանում են։ («Слово»)

Մոսկվա, 16 նոյեմբերի

Պրօֆէսոր Զախարինի դուստրը և այրին 2 միլիօն րուբլի նուիրեցին Զախարինի անունով հիւանդանոց բանալու և պահպանելու համար։ («Հ. Գ.»)

Վիէննա, 15 նոյեմբերի

Ֆրանց-Յօվսէփ կայսրին ներկայացաւ 800 հոգուց բաղկացած մի պատգամաւորութիւն աւստրիական պաշտօնեաների կողմից, գլուխ ունենալով մինիստր-նախագահ Բինէրտին, որը և պատգամաւորութեան անունից շնորհաւորեց կայսրին։

Կայսրը հաւատ յայտնեց, որ աւստրիական պաշտօնեաները առանց ծագման խտրութեան ընդմիշտ իրանց գործունէութեան մէջ կը ղեկավարվեն սոսկ օրէնքների սահմաններում, յենվելով ազգային կուսակցական կչռի կողմը։ («Հ. Գ.»)

Վիէննա, 15 նոյեմբերի

Այսօր տեղի ունեցան ըէյխսռատգի երկու պալատների հանդիսաւոր նիստերը կայսրի յօբելեանի առիթով։ Երկու նախագահներն էլ արտասանեցին հայրենասիրական ճառեր, որոնցով ընդգծեցին կայսրութեան բոլոր ժողովուրդների հպատակութիւնը, շնորհակալութիւնը և յարգանքը դէպի միապետի անձնաւորութիւնը, որն իր ամբողջ կեանքը նուիրել է իր ժողովրդի բարեկեցութեան և երջանկութեան։ Երկու պալատներն էլ լիազօրութիւն տուին իրանց նախագահներին շնորհաւորել կայսրին և կայսրութեան ժողովրդի հաւատարմութիւնը և սէրը արտայայտել։ («Հ. Գ.»)

Լօնդօն, 15 նոյեմբերի

«Times»-ին հաղորդում են Կ. Պօլսից, որ «Ենի Գազէթան» այսօր հրատարակել է այն կարևոր խօսակցութիւնը, որ տեղի ունեցաւ Վիէննայում բարօն Էրենտալի և թիւրքաց հաւատարմատարի միջև։

Էրենտալը ասել է, որ ինքը դէպի Թիւրքիան բարեկամական անկեղծ զգացմունքների ապացոյց է երևան հանել դեռ հին ըէժիմի ժամանակ, երբ բուռն ցասումով բողոքեց Անգլիայի և Ռուսաստանի թշնամական քաղաքականութեան դէմ, որոնք ցանկանում էին Մակեդօնիան պոկել օսմանեան պետութիւնից. ներկայումս նա միևնոյն զգացմունքներն արտայայտեց Կ. Պօլսում տեղի ունեցող բանակցութիւնների ժամանակ, բայց որովհետև դեսպանի բարեկամական առաջարկութիւնները Բ. Դուռը աջող չընդունեց, ուստի և բանակցութիւնները խզվեցին։

Բէշտը յոյս է յայտնել, որ վերջ ի վերջոյ համաձայնութիւն գուցէ կայանայ։

Էրենտալը առարկել է, որ նա արեց արդէն այն բոլորը, ինչ որ կարող էր անել, որպէսզի այդ նպատակը իրագործվէր, բայց, դժբաղդաբար, նրա յամառ և տոկուն ջանքերը ի դերև ելան և աջողութեամբ չը պսակվեցին. Աւստրիան ցանկանում էր բարեկամանալ Թիւրքիայի հետ, սակայն կարող էր և նրան թշնամի դառնալ։ Յիրաւի, նկատի առնելով շահերի նոյնութիւնը, նա կարող է միայն յոյս տածել, որ Թիւրքիան և Աւստրիան կը մնան իբրև բարեկամներ։

Այնուհետև Էրենտալը ասել է, որ երբ Թիւրքիայի նոր ըէժիմը ամրանայ և աջող հետևանքներ ստացվեն, նա առաջինը կուրախանայ դրանով, բայց եթէ օսմանեան կառավարութիւնը թշնամական յարաբերութիւններ տածէ դէպի Աւստրիան, այդ դէպքում նա իր կողմից միշտ դիմադրութեան կը հանդիպէ. ինչ վերաբերում է մամուլի այն տեղեկութեան, թէ Պալլավիչինին արձակուրդով մեկնելու է, պէտք է

նկատել, որ Պալլավիչինին մի փոքր ժամանակ առաջ արձակուրդ խնդրեց, որին և իրաւունք ունէր։

Ապա Էրենտալը շարունակել է, ասելով, որ նա կը տայ նրան արձակուրդ, եթէ կը վստահանայ, որ բանակցութիւնները ապարդիւն են։

«Times»-ի թղթակիցը յարակցում է, որ Կ. Պօլսի աւստրիական շրջաններում անգամ ծովային ցոյցի երկիւղ են կրում, իսկ Բուդապեշտից ուղարկած հեռագիրը նոյնն է ասում, ինչ-որ «Pest. Lloyd»-ի յօդուածը, թէ ներքին դժուարութիւններ կը ստեղծվեն անշուշտ նոր կազմի համար, եթէ Բ. Դուռը կը յամառէ։ («Հ. Գ.»)

—

Վիէննա, 15 նոյեմբերի

«Cor. Bureau»-ին հաղորդում են Ցետինէից, որ չէրնօգօրիական կառավարութիւնը դիմեց մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչներին, որոնք ստորագրել են Բերլինի դաշնադրութիւնը, մի նօտայով, որով յայտնում է այն պատճառները, որոնցից դրդված նա պահանջում է վերացնել Բերլինի դաշնադրութեան 29-րդ յօդուածով սահմանված կազմակերպութիւնները։ («Հ. Գ.»)

—

Վիէննա, 15 նոյեմբերի

«Cor. Bureau»-ին հաղորդում են Բէլգրադից, որ նոյեմբերի 13-ի երեկոյեան տեղի ունեցաւ մինիստրների խորհրդի նիստը, որ տեւեց մի քանի ժամ։ Միլօվանօվիչը զեկուցեց եւրօպական մայրաքաղաքներում իր կատարած ճանապարհորդութեան հետեւանքների մասին։ («Հ. Գ.»)

—

Բէլգրադ, 15 նոյեմբերի

Սերբիական «Press-Bureau»-ն հաղորդում է, որ սկուպշչինայի նախագահը իտալական պատգամաւորների պալատին ուղարկեց հետեւեալ հեռագիրը.

«Ներկայիս դժուարին հանգամանքներում, որոնք սպառնում են սերբիական ժողովրդի ապագային, մեր իրաւունքների իրականացման յոյսերի աղբիւր և խորագոյն սփոփանք ինձ և իմ ընկեր պատգամաւորների համար հանդիսանում է այն յիշողութիւնը, որ ունենք մենք իտալական ժողովրդի հերոսական տանջանքների մասին այն շրջանում, երբ նա կռւում և կռփում էր իր ազատութիւնն ու միութիւնը։

«Մենք նոր ոյժեր ենք քաղում ազգային զարգացման ուղիով անվերջ ընթանալու համար, վերարտադրելով մեր յիշողութեանց մէջ իտալացիների ժամանակակից կեանքի բոլոր ասպարէզներում կատարած ազգային իդէալների յաղթութիւնները՝ յերջանկութիւն գեղեցիկ Իտալիայի և մարդկութեան, ամրապնդելով մեր ոգին այդպիսի օրինակներով։

«Խնդրում ենք ձեզ իտալական Թագաւորութեան պատգամաւորների պալատին հաղորդել սերբիական Թագաւորութեան սկուպշչինայի անունից ամենախանդավառ ցանկութիւններ՝ բազդաւորութեամբ Թագաւորելու համար նորին մեծութիւն Վիկտոր-Էմմանուէլ Թագաւորին և երջանկութիւն իտալական ժողովրդին»։

Իտալական պատգամաւորների պալատի նախագահը ուղարկեց հետեւեալ պատասխանը.

«Խորապէս զգացված եմ սերբիական սկուպշչինայի արտայայտած համակրանքից. շտապում եմ շնորհակալութիւն յայտնել դրանց համար։ Իմ կոլլէգները և ես մեր հերթին մեր բարեմաղթութիւններն ենք առաքում սերբ ժողովրդին»։ («Հ. Գ.»)

—

Բէլգրադ, 14 նոյեմբերի

Ցետինէ են եկել ռուս օֆիցէրներ չէրնօգօրցիներին նոր տեսակի թնդանօթների գործածութեան հետ ծանօթացնելու նպատակով։ («Kc.»)

—

Վիէննա, 14 նոյեմբերի

Իրերի դրութեան մասին նոր յուզիչ լուրեր տարածվելու պատճառով բօրսայում կուրսը նորից ընկաւ։ Էրենտալը ի զուր է միջոցներ ձեռք առնում հասարակութիւնը հանգստացնելու համար։ Ասում են, որ պատերազմի հարցի վերջնական լուծումը կախված է այն բանակցութիւնների ելքից, որոնք ներկայումս շարունակվում են Պետերբուրգի և Վիէննայի միջև։ Ֆրանց-Յօզէֆ կայսրի հրամանով նշանակված է աւստրիական նաւատորմի մանեօվրներ։ Գերմանական մամուլը հերքում է այն լուրը, թէ այդ մանեօվրները համահաւասար են զօրաժողովի։

«N. Fr. Presse» լրագիրը հաղորդում է, որ մինչև նոյեմբերի 12-ը Բօսնիայում և Դալմաթիայում կենտրօնացված է 120,000 հոգուց բաղկացած մի զօրաբանակ։

Պրագայի չեխ արմատականները որոշել են կռիւ սկսել Բօսնիայի և Հերցեգօվինայի իւրացման դէմ։

Բալկանեան հարցը խաղաղ կերպով լուծելու յոյսերը փոխվեցին այն ընդհանուր համոզմունքին, որ պատերազմը անխուսափելի է և կը սկսվի ներկայ ձմեռ։ («Б. Э.», «Кс.»)

—

Վիէննա, 15 նոյեմբերի

Վիէննայի բարձր կրթական հաստատութիւնների մէջ պարապմունքները կը վերսկսվեն երկուշաբթի օրվանից։ («Հ. Գ.»)

—

Սօֆիա, 15 նոյեմբերի

Մինիստր-նախագահը և արտաքին գործերի մինիստրը լիազօրութիւն տուին Պետ. Հեռ. Գործ. թղթակցին յայտնել, որ Կ. Պօլսից ստացված այն յուզիչ հեռագիրները, որոնցով ազդարարվում է, որ իբր թիւրք-բուլղարական բանակցութիւնները խզվեցին, իրականութեանը չեն համապատասխանում. բանակցութիւնները ընթանում են կանոնաւոր։

Լապչէվը տեղումս սպասվում է երեքշաբթի օրը։ Նա կանչվում է այն պատճառով, որ անհրաժեշտ է նրա մինիստրութեան նախահաշիւը պարլամենտին ներկայացնել։ Նրա Կ. Պօլսից մեկնելը ոչ մի անախորժ ազդեցութիւն չի ունենայ բանակցութիւնների վրա։

Արտաքին գործերի մինիստրը աւելացրեց. «Հեռագրեցէք, որ ոչ մի համաձայնութիւն Բուլղարիայի և Աւստրիայի միջև գոյութիւն չէ ունեցել. անկախութիւն յայտարարելը մտածված է եղել թիւրքական սահմանադրութիւնը վերականգնելուց անմիջապէս յետոյ և ոչ մի առնչութիւն Բօսնիայի և Հերցեգօվինայի միացման հետ չունէր։ Աւստրո-բուլղարական հակալաւօնական համաձայնութեան լուրերը սխալ են. այդօրինակ համաձայնութիւն Բուլղարիան բնաւ չի կապի»։ («Հ. Գ.»)

—

Հռօմ, 16 նոյեմբերի

Առաւօտեան տեղի ունեցաւ մի ժողով Վիէննայի համալսարանում պատահած դէպքերի առիթով բողոքելու համար։ Ներկայ էին մօտ 15,000 մարդ։ Խօսեցին մի քանի հռետօրներ։ Միջադէպեր տեղի չունեցան։ («Հ. Գ.»)

—

Տօմսկ, 15 նոյեմբերի

Տեխնօլօգիական ինստիտուտի ուսանողները 1109 ձայնով ընդդէմ 208-ի վճռեցին գործադուլ յայտարարել ակադեմիական հողի վրա։ («Հ. Գ.»)

—

Լօնդօն, 15 նոյեմբերի

Լորդերի պալատը 272 ձայնով ընդդէմ 96-ի երկրորդ ընթերցումից յետոյ մերժեց խմիչքեղէնների հաստատութիւնների օրինագիծը։ («Հ. Գ.»)

—

Լօնդօն, 11 նոյեմբերի

Ինչպէս հաղորդում են Վիէննայից, այնտեղի հասարակութիւնը բոլորովին մոռացութեան է տուել կօնֆերենցիան և նրա հրաւիրելու առիթով տեղի ունեցող դիպլօմատիական բանակցութիւնները։ Ամբողջ ուշադրութիւնը կենտրօնացել է Թիւրքիայի կողմից աւստրիական ապրանքների դէմ սկսված բօյկօտի վրա։ Վիէննայի ֆիրմաներից շատերը ամբողջապէս կախումն ունեն թիւրքական շուկաներից։ Աւստրիական խոշոր բանկերից մի քանիսը նիւթական աջակցութիւն են ցոյց տալիս Թիւրքիա ներմուծելուն, իսկ հարաւային երկաթուղային ընկերութիւնները բացառապէս ապրում են մահմեդական երկիրները ապրանքներ փոխադրելով։ Այժմ, բօյկօտի շնորհիւ, նրանք էլ վնաս են կրում։ Արդիւնաբերութիւնների վիճակը չը թեթեւացաւ այն խոստումներից, թէ առեւտրական նաւերը կուղարկվեն թիւրքական նաւահանգիստները յածնաւերի ուղեկցութեամբ։ Ընդհանրապէս հասարակութիւնը գտնում է, որ բարոն Էրենտալի քաղաքականութիւնը չափազանց թանգ նստեց Աւստրիայի վրա։ Վերջին տեղեկութիւնների համաձայն, աւստրիական ապրանքների բօյկօտը արդէն տարածվել է նոյնիսկ Եգիպտոսում։ («P. C.»)

—

Պարիզ, 15 նոյեմբերի

Պաշտօնական աղբիւրներից հաղորդում են, որ աւստրիական կառավարութիւնը խնդրեց ֆրանսիական կաբինէտին՝ առաջադրութիւն անել Բ. Դրան աւստրիական ապրանքների դէմ բօյկօտը վերջ դնելու նպատակով. ֆրանսիական կաբինէտը դրականապէս մերժեց կատարել խնդրվող առաջադրութիւնը, միջամտելու հիմունք չը տեսնելով։ («Հ. Գ.»)

—

Բերլին, 15 նոյեմբերի

Րէյխստագի կօնվենտը որոշեց, որ սահմանադրութեանը վերաբերող բոլոր առաջադրութիւնները պէտք է րէյխստագի քննութեան առաջարկել հետեւեալ չորեքշաբթի օրը։

«Norddeutche Al. Zeit.»-ի ասելով, բացի բաւարականից, պետական զօրքի պահպանութեան համար 1909 թ. սովորական բիւջէտով պահանջվում է 601,775,162 մարկ։ («Հ. Գ.»)

—

Բերլին, 15 նոյեմբերի

Վօլֆի գործակալութիւնը Նիւ-Եօրկից պաշտօնական հաստատութիւն ստացաւ, որ Եապօնիան և Միացեալ-Նահանգները համաձայնութիւն կապեցին Խաղաղ Օվկիանոսի վերաբերութեամբ միակերպ քաղաքականութիւն գործադրելու մասին։ Երկու պետութիւններից իւրաքանչիւրը պարտաւորվում է յարգել Չինաստանի անձեռնմխելիութիւնը, որով բոլոր ազգերը այդ երկրում վայելում են հաւասար արտօնութիւններ առեւտրի և արդիւնաբերութեան մէջ։ («Հ. Գ.»)

—

Պարիզ, 15 նոյեմբերի

«Temps»-ը յայտնելով, որ Ֆրանսիան մերժեց առաջադրութիւն անել բօյկօտի մասին, աւելացնում է, որ ֆրանսիական կաբինէտը միևնոյն ժամանակ ժառանիշ արեց, որ կօնֆերենցիայի գումարումը նա հանգստութիւն մըտցնելու հաւատարիմ միջոց է համարում։ («Հ. Գ.»)

—

Բերլին, 15 նոյեմբերի

Այսօր, րէյխստագում, պետական ֆինանսների օրինագիծը քննելու ժամանակ, կենտրօնի պատգամաւոր Էրցբերգէր խօսեց այն մտքով, որ հարկաւոր չէ բնաւ խոշոր ծախքեր անել զօրքի և նաւատորմի վրա։ Հռետօրի կարծիքով, ծովային սպառազինման վերաբերութեամբ համաձայնութիւն կապելու անգլիական առաջարկութեան դրական մերժումը ինքնին այնպիսի մեծագոյն սխալ է ներկայանում միջազգային քաղաքականութեան մէջ, որպիսին երբեք չէ եղել։ Ներկայումս Անգլիայում կատարվող դէպքերը պէտք է արգասիք համարել այդ մերժման։

Էլզասի շրջանի ներկայացուցիչը յայտնեց, որ Ֆրանսիայի կողմից վրիժառութեան գաղափարը ոչնչացնելու համար, հարկաւոր է ստեղծել էլզաս-լօթարինգեան հանրապետութիւն. դա կը ստիպէ ազգաբնակութեանը կապված զգալ իրան Գերմանիայի հետ։ Գերմանիան չը պէտք է ահագին զօրք պահէ Ռուսաստանի պատճառով։ Առհասարակ, մի պետութիւն չը կայ, որի համար հարկաւոր լինէր ահագին ծախքեր կատարել զօրքի վրա։

Պետական կուսակցութեան անդամ Արէնսի ճառից յետոյ վերջացաւ բարենորոգման առաջին քննութիւնը։

Օրինագծերը յանձնվեցին առանձին մասնաժողովի։ («Հ. Գ.»)

—

Բերլին, 11 նոյեմբերի

«Berl. Tageblatt» լրագրին հեռագրում են Հռօմից սերբիական, չէրնօգօրիական և թիւրքական օֆիցէրների միջև օրէ-ցօր աճող բարեկամական յարաբերութեան մասին, որոնք երդվել են իրանց կեանքի գնով պաշտպանել ընդհանուր շահերը և միասին գործել Աւստրիայի դէմ։

Միևնոյն լրագրի ասելով, սերբերի պահանջները այնքան համեստ են, որ Աւստրիան շատ հեշտ կարող էր բաւարարութիւն տալ նրանց։ Սակայն բարոն Էրենտալը հակառակ է վարձատրութեան մըտքին անգամ և արգելել է զեկուցանել իրան սերբիական ցանկութիւնների մասին։ Նա պահանջում է պատերազմական պատրաստութեան մէջ դնել զինուորական ոյժերը Դրին գետի ափերում։ Հէնց որ այդ կատարվեց, Աւստրիան ուլտիմատում կը յայտարարի Սերբիային և Չէրնօգօրիային։ Խաղաղութեան բանալին, Հռօմի դիպլօմատների ասելով, գտնվում է Գերմանիայի ձեռքում, որը մինակ կարող կը լինի ազդել Աւստրիայի վրա խաղաղ կերպով վերջացնելու սպառնացող ընդհարումը լաւ սպառազինված Սերբիայի և Չէրնօգօրիայի հետ։

—

Բուխարեստ, 16 նոյեմբերի

Երէկ թագաւորը բացեց պարլամենտի սովորական նստաշրջանը։

Գահական ճառում թագաւորը մատնանշեց այն հանգամանքը, որ չը նայած այն լուրջ դրութեան, որի մէջ գտնվում են բոլոր պետութիւնները, Ռումինիայի միջազգային յարաբերութիւնները նօրմալ են. Ռումինիայի քաղաքականութիւնը ձգտում է ինչպէս միշտ, սոսկ ընդհանուր խաղաղութիւնը պահպանելուն։ Թագաւորը այնուհետև տեղեկացրեց, որ մտադիր է սահմանադրութիւնը տարածել նաև Կօնստանցա և Տուլչա նահանգների վրա։ Ֆինանսական դրութիւնը կայուն է։ («Հ. Գ.»)

—

Պօրտ-Օ-Պրէնս, 16 նոյեմբերի

Անսաֆօյի մօտերքը տեղի ունեցաւ յեղափոխականների և կառավարական զօրքերի լուրջ ընդհարում։ Վերջիններս պարտութիւն կրեցին։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 16 նոյեմբերի

Պենսիլվանիայում քարածուխի հանքերում գազերի պատճառով պայթիւն ծագեց։ Երկիւղ կայ, որ հանքերում գտնվող 250 բանւորները կրակին զոհ գնան։ («Հ. Գ.»)

—

Պոտսդամ, 15 նոյեմբերի

Կայսրի առողջութիւնը թէև դանդաղ, բայց լաւանում է։ («Հ. Գ.»)

—

Տրօիցկօսավսկ, 15 նոյեմբերի

Ուրգից Կեախտա դիմող պօստը ենթարկվեց յարձակման։ Երեք հոգի սպանվեցին, մէկը վիրաւորվեց ծանր կերպով։ Յարձակվողները յափշտակեցին 25,000 րուբլի։ («Հ. Գ.»)

«DAILY NEWS»-Ը ՌՈՒՍ-ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

—

Լօնդօնի «Daily News» լրագիրը «Ռուսաստանը և Պարսկաստանը» վերնագրով իր առաջնորդողում, խօսելով Ռուսաստանի կողմից Հիւսիսային Պարսկաստանը գրաւելու մասին, ասում է. «Պարսկաստանի ազատութեան ճակատագիրը կախված է մի թելից, որը այսօր չէ վաղը կարող է կտրվել»... Ռուսական արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ պարսկական հարցի վերաբերմամբ երկու ուղղութիւն է նկատվում. երկուսն էլ համամիտ են Պարսկաստան խուժելու հիւսիսից։ Զինուորական կուսակցութիւնը, սակայն, որոշ դիմադրութիւն է սպասում նրանց կողմից, որոնք լաւ հասկանում են՝ թէ որքան օրհասական կարող է լինել այդ տեսակ քայլը անգլօ-ռուսական համաձայնութեան համար։

Ապա լրագիրը մատնանշում է, որ այդ կուսակցութիւնը ուզում է օգուտ քաղել Թաւրիզում տիրող անարխիայից իր նպատակների համար։ Անարխիայի դէմ եղած գանգատները, լրագրի կարծիքով, չափազանցված են և այն էլ յատկապէս իրանց ագրեսիվ քայլերը արդարացնելու նպատակով։ Այնուհետև առաջ բերելով գնդապետ Լեախովի յայտնի հրամանը, լրագիրը նկատում է. «Մեզ շարունակ մատնանշում էին, որ այդ օֆիցէրները ոչ մի դէպքում չէին կարող ռուսաց գործակալներ համարվել, բայց չէ՞ որ նրանք գտնվում են ռուսական հսկողութեան ներքոյ։ Չէ՞ որ իր ժամանակին ռուս կառավարութիւնը արգելեց Լեախովին ստանձնել Թէհրանի գեներալ-նահանգապետութեան լիազօրութիւնները, իսկ այժմ՝ հրամանատար լինել Թաւրիզ ուղարկվող զօրամասի։ Ի զուր է ռուս կառավարութիւնը փորձում ապացուցանել իր լօյեալ լինելը, յետ կանչելով իր վարկաբեկված դիպլօմատներին... Մենք այն ժամանակ միայն կը հաւատանք, որ Ռուսաստանը այլևս չէ աջակցում շահին, երբ նա կը վճռէ յետ կանչել իր օֆիցէրներին, միակ իրական օգնութիւնը, որով կարող է պարծենալ պարսկական բռնակալութիւնը»։

Նոյն լրագրի Պետերբուրգի թղթակիցը յայտնում է, որ Իզվօլսկին դէմ է Պարսկաստան խուժելուն, որը պահանջում են զինուորական ու ռէակցիօն շրջանները։ Հարդվիգին յետ կանչելը, որը հակառակ էր Պարսկաստանի սահմանադրական շարժման, թղթակիցը վերագրում է այն մարդկանց ջանքերին, որոնք կամենում են Պարսկաստանում գործել Անգլիայի հետ ձեռք ձեռքի տուած։ Հարդվիգին, թղթակցի ասելով, կառաջարկվի բացատրութիւն տալ մինիստրութեան ուղղած այն տասնեակ հեռագրական զեկուցումների առիթով, որտեղ, յիշելով ռուսահպատակների վրա կատարված յարձակումների մասին, զինված միջամտութիւն էր պահանջում։ Իզվօլսկին երբ Լօնդօնումն էր, Էդուարդ Գրէյը նրա ուշադրութիւնը հրաւիրեց Թեհրանից Պետերբուրգում ստացվող լուրերի չափազանցման վրա Պարսկաստանի անարխիայի մասին։ Այնուհետև թղթակիցը հաղորդում է, որ, իր ունեցած տեղեկութիւնների համաձայն, Լեախօվի այն խօսքերը իր հրամանի մէջ, որ իբր Թեհրանի կօզակները մէջլիսը ոչնչացնելու համար պարգևներ են ստացել Ռուսաստանից, իրողութեանը չէ համապատասխանում։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԻ ԱՌԻԹՈՎ

—

Կիրակի, նոյեմբերի 16-ին, տեղի ունեցաւ Թիֆլիսում Բարձրագոյն Գիւղատնտեսական կուրսերի հիմնադիրների խորհրդակցական նիստը Ա. Քալանթարի նախագահութեամբ։

Ա. Րօլլով և Լեմէյն զեկուցին այն նախապատրաստական աշխատանքների մասին, որոնք կատարված են կուրսերի ծրագրի մշակման համար։ Այդ զեկուցումից երեւաց, որ կուրսերը պէտք է լինեն նման Պետերբուրգում և Մօսկվայում հաստատված կուրսերին։ Դասընթացքը պէտք է շարունակվի $3\frac{1}{2}$ տարի և պարունակէ իր մէջ թէ տեսական և թէ գործնական պարապմունքներ։

Կուրսերի պահպանութեան գլխաւոր աղբիւրը պէտք է լինի ուսանողների վճարը, որ կը լինի տարեկան երկու սեմեստրի համար 120 րուբլի։

Ենթադրվում է, որ կարելի կը լինի պահպանել կուրսերը, եթէ ուսանողների թիւը կը լինի 50—100։ Խորհրդակցութեան հաշւով Կովկասում կը գտնվեն բաւականաչափ անձեր, որոնք կը ցանկանան լսել գիւղատնտեսական դասընթացքներ։ Եթէ հաշւի առնենք, որ գիմնազիաւարտ պատանիների մի մասը կը մնայ Կովկասում, որ րէալական դպրոց աւարտածները և հոգևոր դպրոցներում ուսածները իրաւունք կունենան ուսանող գրվելու, այլ և այն, որ գիմնազիաւարտ օրիորդներից շատերը կը ցանկանան ունկնդիրներ լինել, կը տեսնենք, որ Բարձրագոյն կուրսերի համար կը գտնվեն բաւականաչափ ուսանողներ։

Խորհրդակցութիւնը յոյս ունի, որ կարելի կը լինի ձեռնարկել կուրսերի բացմանը եկող տարվայ սեպտեմբերից, եթէ ձևական արգելքներ և խոչընդոտները չուշացնեն այդ համակրելի գործի սկզբնաւորութիւնը։

Խորհրդակցութեան հետեւեալ նիստում, որ տեղի կունենայ յաջորդ կիրակի, նոյեմբերի 23-ին, վերջնականապէս կը խմբագրվի կուրսերի ծրագիրը և կը մշակվի խնդիրքը երկրագործութեան դեպարտամենտին դիմելու համար։

Հիմնադիրները զանազան տարիքների մասնագէտներ են։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

(Սեփ. թղթ.)

—

Շուշի, 12 նոյեմբերի

Հայը ի բնէ միայն երկրագործ տարր էր, աշխատասէր և չարքաշ մշակ։ Վերջին ժամանակի թիւրք-հայկական խառնակութիւնները հարկադրեցին միայն զէնք ունենալ, և նա զէնք առաւ, պաշտպանեց իրան. այժմ, երբ ամեն ինչ խաղաղ է, նա այդ զէնքի փողը դարձրել է իւրայինների դէմ։ Վերջին ժամանակներս կարծես թէ այդ երկրագործ, չարքաշ մշակը, քափ ու քրտինքի մէջ շաղախված աշխատասէր հայը ջղայնացել է։ Նա համբերութիւնից դուրս է եկել և ամեն մի չնչին բանի համար գնդակի զօրութիւնով է հանդէս գալիս և տապալում գետին իր հարևանին, իր ազգակիցներին։ Թէ այս ընթացքը, որ միանգամայն նորամուտ է հայերի համար, դէպի ուր կը տանի դրանց, դէպի կորուստ, թէ՞ դէպի նոր կեանք, դէպի լոյս, դէպի բազդաւորութիւնը, այդ ցոյց կը տայ մօտիկ ապագան. սակայն ինչ էլ ուզում է լինի՝ ներկայ հայերի բռնած ընթացքը նրանց միանգամայն դէպի կորուստ է տանում։ Ախր մի՞թէ ամեն մի չնչին բան գնդակով են վճռում, չէ՞ որ կայ օրէնք, դատաւոր, գլխաւոր, վերջապէս հասարակական դատաստան, որ խղճով, մարդասիրաբար, անաչառ նայում է մարդկանց արարքներին և նրա համեմատ վճիռ դնում։ Չէ՞նք կարող արդիօք դառն փորձութիւնների ժամանակ դիմել այս միջոցներին և գնդակը պահպանել միայն ծանր օրերի համար։

Հայաշատ անդերի պետական անտառները պահպանվում են հայ վերակացուների ձեռքով։ Մի քանի հոգի միացած հարստահարում և շահագործում են այդ անտառները։ Այդ խմբի անդամներից մէկը արձակվում է։ Ընկերները դրա վրա, ինչպէս պատմում են, 400—500 րուբլու անտառի կորստի համար արձանագրութիւն են կազմում։ Նրանց ընկերը, վշտացած այդ արարքից, գնում բողոքում է անտառապետին և անտառի կօնդուկտօրը վերցրած բերում է ցոյց տալիս շահագործած անտառը։

Կօնդուկտօրը արձանագրութիւններ է կազմում։ Երբ ամեն՝քն էլ դուրս են գալիս անտառից, թփերի միջից արձակվում է մի հրացան, և գետին է տապալվում բողոքող անտառապահը։ Հէնց որ նա ընկնում է, կօնդուկտօրը առանց յետ նայելու դէպի Թառթառ կայարանն է փախչում, իսկ նրա ընկերները մերկացնելով դաշոյնները կտրում են ընկածի քիթը, ականջները և շատ ծանր վէրքեր հասցնում, իսկ իրանք թողնելով դիակը՝ փախչում։

Քննութիւն է բացված. փախուստի դիմած անտառապահ, օբեստչիկ մնում են տակաւին փախած. ոստիկանութիւնը որոնում է, չէ գտնում։ Դէպքը պատահել է Մաղաւուզ գիւղի անտառներում, իսկ Մաղաւուզը Ջիվանշիր գաւառի հայ գիւղերից մէկն է։

Դեռ այս սպանվածի արիւնը չը ցամաքած, Կուսապատ գիւղում սպանվում է մի ուրիշ երիտասարդ՝ Ներսէս անունով։

Այդ Ներսէսը իր տանը հրաւէրք է սարքում։ Հիւրերը բաւական գինովանում են։ Պէտք է նկատել, որ այս տարվայ գինուն չափ չը՞ կայ։ Հիւրերից մէկը սկսում է փողոցային հայհոյանքներով անարգել տանտիրոջը, և սա, ի հարկէ, պատասխանում է նրան։ Կատաղած հիւրը մերկացնում է դաշոյնը և խրում նրա կուրծքը։ Ներսէսը արիւնաշաղախ ընկնում է գետնին. հարայ հրոցի վրա հաւաքվում են նրա ազգականները, զէնքի են դիմում, բայց սպանողին աջողվում է փախչել։

Ջանեաթաղ գիւղում էլ սպանվեց մի հայի ձեռքով մի ուրիշ հայ։ Ի՞նչ կը լինի այս ամենի վերջը. այսպիսի կեանքը մեզ դէպի ո՞ւր կը տանի. մնում է բանիմաց մարդկանց հասկացնել այդ ամենը։

**

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ
(Հեռագրով)

Պետերբուրգ, 15 նոյեմբերի

Նիստը բացվում է ժամը 11 և 2 րոպէին։ Նախագահում է Խոմեակովը։ Կարդացվում է օրակարգը։

Առաջարկութիւն է լինում օրակարգի 2-րդ տեղում դնել երրորդ խնդիրը, այսինքն՝ Դումայի մօտակայ նիստերից մինում քննել 47 անդամների յայտարարութիւնը հողազուրկ և սակաւահող գիւղացիներին հող տալու մասին։

Միլիւկովը զարմանում է, որ օրակարգում այդ խնդիրը երրորդ տեղն է դրված, որովհետև անցեալ նիստում Դուման որոշեց քննել առաջին հարցից յետոյ։

Նախագահը բացատրում է, որ նա այդ առաջարկութիւնը այժմ քուէարկութեան է դնելու։

Գիզէչկօրի.—Սօցիալ-դեմօկրատները այդ քուէարկութեանը բոլորովին էլ չեն մասնակցի նախ այն պատճառով, որ Դումայի նախագահը հանդիսանում է ամենից առաջ Դումայի որոշումները կատարող և միայն...

Նախագահը ընդհատելով.—Ես ձեզ խոնարհաբար խնդրում եմ ձեր բողոքը նախագահի դէմ գրաւոր յայտնէք և այստեղ ինձ նկատողութիւններ չանէք։ (Ծափահարութիւն կենտրոնում և աջակողմում. աղմուկ ձախակողմից)։

Գեգէչկօրին շարունակում է.—Մենք պէտք է այս ամբիօնից յայտնենք, որ դա օրէնքի աղաղակող խախտումն է։ (Աղմուկ աջակողմում և կենտրոնում. ծափահարութիւն ձախակողմում)։

Նախագահ.—Դումայի անդամ Գեգէչկօրիին նկատողութիւն եմ անում. ոչ ոք իրաւունք չունէ նկատողութիւններ անել նախագահին այս ամբիօնից։

Մի ձայն ձախակողմից.—Բայց նախագահը պարտաւոր է կատարել Դումայի որոշումը։

Ձայներ աջակողմից.— Լաւ. (ընդհանուր աղմուկ)։

Նախագահ.—Խոնարհաբար խնդրում եմ տեղից չը վիճել։ Ամեն մէկը իրաւունք ունի գրաւոր յայտնել իր բողոքը նախագահի գործելակերպի դէմ, բայց նրան նկատողութիւններ անել ամբիօնից, դա միևնոյնն է՝ խնդրել որպէսզի նա Դումայից հեռանայ. (ծափ. աջակողմում և կենտրոնում)։

Միլիւկովը կամենում է վերականգնել փաստը Դումայի յիշողութեան մէջ (աղմուկ, ձայներ. «Ներողութիւն մի կրէք, մեր յիշողութիւնը շատ լաւ է»)։

Նախագահ.—Գործը շատ պարզ է։ Թոյլ տուէք քուէարկել. (աղմուկ ձախակողմից)։

Միլիւկով.—Մենք գտնում ենք, որ այստեղ նիւթ չը կայ քուէարկութեան համար և չենք էլ մասնակցի։

Կրուպէնսկին տեղից.— Վերջապէս կադէտները միացան սօց.-դեմօկրատների հետ։ (Նախագահը խնդրում է չաղմկել, կարգը չը խանգարել)։

Բուլատը կարծում է, որ այստեղ ցանկանում են ուղղակի անցողակի անցնել այն, ինչ որ տեղի է ունեցել մեծամասնութեան կամքի հակառակ. աշխատաւորականները ի հարկէ ձայնատւութեան չեն մասնակցի։

Ֆօն-Անրէպը գտնում է, որ հարկաւորութիւն չը կայ Դումայի ընդհանուր ժողովում քննել, թէ ինչու օրակարգի երկրորդ հարցը դրված է երրորդ տեղը։ «Մեր միակ նպատակն է վերականգնել նախնական դրութիւնը»։ (Աղմուկ ձախակողմում, նախագահը զանգահարում է)։

Գեգէչկօրին կարծում է, որ անցեալ նիստում ընդունված յայտարարութիւնը հակադիր է մեծամասնութեան պահանջներին (աղմուկ)։ «Այդ մեծամասնութիւնը այդ անգամին իր քաղաքական անկրթութեան պատճառով (ծիծաղ կենտրոնում և ծափահարութիւն ձախակողմում) չը կարողացաւ այդ հարցը անցկացնել իր համար ցանկալի մօքով. նա պարտութիւն կրեց։ Այսօր ամեն միջոց, օրէնքի ամբողջ էութիւնը գործադրվում է գոնէ հարցը մեծամասնութեան համար ցանկալի մօքով լուծելու համար։ Այդ կօմէդիային մենք չենք մասնակցի։ Քանի շուտ դուք ջանաք այստեղ դնել ձեր ռէակցիօն դրդումների արսենալը, այնքան լաւ, այնքան երկիրը շուտ կըմբռնէ, թէ ինչպիսի քաղաքականութիւն ունի (կառավարութիւնը?), այնքան շուտ վերջ կը դնէք ձեր իշխանութեան». (աղմուկ, ծափ. ձախակողմում)։

Նախագահը քուէարկութեան է դնում և Դուման ընդունում է, որ երկրորդ տեղը դրվի 47 անդամների յայտարարութիւնը։ (Աղմուկ. Նախագահը առաջարկում է դադար. աղմուկը սաստկանում է. Նախագահը մի գլուխ զանգահարում է)։

Երբ աղմուկը մի փոքր մեղմանում է, նախագահը ասում է. «Այսպիսի դրութեան մէջ անհնար է նիստը շարունակել։ Ըստ երևոյթին, բոլորն էլ գրգռված են։ Խնդրեմ թոյլ տաք ընդմիջում անել. (ձայներ՝ ոչ)։ Այդ դէպքում խնդրում եմ տեղներդ գրաւէք և չաղմկէք։ Երկրորդ կէտի վերաբերութեամբ ստացվել են երկու յայտարարութիւններ, որպէսզի գիւղացիներին հող տալու հարցը յանձնվի հողային մասնաժողովին։ Առաջարկում եմ քարտուղարին այդ յայտարարութիւնները կարդալ։

Քարտուղարը կարդում է։

Նախագահ.—Նակազի համաձայն խօսելու են միայն երկու հոգի՝ Շիդլօվսկին և Ֆօմկինը։

Շիդլօվսկին, ասելով որ հարցը պէտք է յանձնել մասնաժողովին, նկատում է, որ յայտարարութիւնը այն աստիճան լուրջ է, որ հարկաւոր է անպայման բազմակողմանի կերպով քննութեան ենթարկել նրան հողային մասնաժողովի մէջ. (ծափահարութիւն կենտրոնում)։

Ֆօմկինը միանում է Շիդլօվսկու ասածներին։ «Խօսակցութիւնները աւելորդ են. մենք գիւղացիներս կողմնակից ենք, որ յայտարարութիւնը յանձնվի մասնաժողովին»։

Բուլատը ասում է, որ մասնաժողովին յանձնելը աւելորդ է, քանի որ հարցը ինքնին շատ պարզ է։ «Մենք հակառակ ձայն կը տանք». (ծիծաղ, աղմուկ)։

Վիճաբանութիւնները վերջացած են։

Նախագահը դնում է քուէարկութեան՝ գիւղացիներին հող բաժանելու յայտարարութիւնը պէ՞տք է յանձնել հողային մասնաժողովին նախնական քննութեան համար, թէ՞ ոչ։

Հակառակ ձայն են տալիս կադէտները, աշխատաւորականները, սօցիալ-դեմօկրատները։

Որոշվում է յանձնել։ Երկարատև ծափահարութիւն կենտրոնում և աջակողմում։

Կրուպէնսկին տեղից.—Վերջապէս կադէտները մենակ մնացին։ Բոլորը, թէ պրօգրէսիստները, թէ խաղաղ-վերանորոգչականները, լեհերը ձայնատւութեանը մասնակցեցին մեզ և կենտրոնի հետ։ Վերջապէս նրանք հասկացան, թէ ով կամենում է աշխատել, ով չէ։ (Աղմուկ, ծիծաղ)։

Նախագահ.—Դումայի անդամ Կրուպէնսկի, խոնարհաբար խնդրում եմ չաղմկել, այլապէս ես ստիպված կը լինեմ ընդհատել։

Դուման անցնում է նոյեմբերի 9-ի օրէնքի քննութեան։ («Հ. Գ.»)

(Կը շարունակվի)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Կիրակի, նոյեմբերի 16-ին, Վանքի աւագ եկեղեցում պատարագից յետոյ կատարվեց հանդիսաւոր հոգեհանգիստ ինքնապաշտպանութեան հերոս սև-քարեցի Սաքօյի յիշատակին։ Նախ խօսեց առաջնորդ Գարեգին արքեպիսկոպոսը, որ դըրւատեց հանգուցեալի ունեցած գործունէութիւնը իբրև քաջ զինուոր և պաշտպան ժողովրդի։ Մի ոգևորված և գեղեցիկ ճառ արտասանեց պ. Ա. Աճառեան, Ապա խօսեցին Յարութիւն քահանայ Ճուղուրեան, մի պարոն վրացերէն լեզուով և այլն։

◆ Ինչպէս լսում ենք, Յովնանեան դըպրոցի հոգաբարձութիւնը մօտ ժամանակներս տօնելու է այդ դպրոցի գոյութեան 30-ամեակը։

◆ Թիֆլիսում անցեալ շաբաթ տեղի ունեցաւ օդապարիկով բարձրանալու երկու դէպք։ Բարձրացողը երկու անգամ էլ ֆըրանսիացի Գուգօ Տայլօրն էր. բարձրանալու տեղը ժողովարանի ամառային շինութիւնն էր։ Առաջին փորձը անաջող էր, իսկ երկրորդը, որ եղաւ ուրբաթ, նոյեմբ. 14-ին, անցաւ աջող։ Տայլօրը իր օդապարիկով արագութեամբ բարձրացաւ վերև և իջաւ Պետերբուրգսկայա փողոցի տներից մէկի տանիքի վրա։ Երէկ, նոյեմբերի 17-ին, Տայլօրը վերջին անգամ բարձրացաւ նոյն շինութիւնից աւելի հետաքրքրական կերպով. բարձրանալու ժամանակ նա կանգնած էր սանդուղի առաջին աստիճանի վըրա, որ կապված էր օդապարիկից, և ապա օդում արագութեամբ բարձրացաւ սանդուղի վերևի աստիճանը, օդապարիկի մօտ, և յետոյ աջող կերպով իջաւ։ Ինչ ասել կուզէ, որ այս նորութիւնը երեք անգամ էլ գրաւել էր հետաքրքրվողների ահագին բազմութիւն։

◆ Վաղը, չորեքշաբթի, նշանակված է կովկասեան կայսերական ընկերութեան հերթական նիստը։

◆ Մեզ հաղորդում են, որ Կովկասի հայոց բարեգործ. ընկերութիւնը դեկտեմբերի 7-ին Թիֆլիսի ժողովարանում տալու է իր սովորական տարեկան պարերեկոյթը։

◆ Ստացանք «Նոր Դպրոց» ամսագրի այս տարվայ № 4 հոկտեմբեր ամսվայ համարը։

◆ Ուրբաթ, նոյեմբերի 14-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին, Թիֆլիսի 5-րդ ոստիկանական Թաղամասում զինուորական պահակախմբերը շրջապատելով չորս կողմից խուզարկութիւններ կատարեցին։ Խուզարկութեան հետևանքն այն եղաւ, որ ձերբակալվեց 50-ից աւելի մարդ, գլխաւորապէս երիտասարդներ։

◆ Այն լուրը, թէ Թիֆլիսի արհեստական ընկերութիւնը որոշել է այլ ևս ձրիաբար չը թոյլատրել արհեստներին մանել ընկերութեան շէնքը, սխալ դուրս եկաւ։ Մի երկու օր թոյլ չէ տուել միայն վարչութեան անդամներից մէնը իր սեփական կամայականութեամբ։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը քաղաքի կողմից մի գրութիւն է պատրաստել Կախէթի երկաթուղագիծը շուտափոյթ կառուցանելու մասին։ Այդ գրութեամբ խնդրվում է առաւելութիւն տալ այն նախագծին, որի համաձայն գիծը բռնվելու է Նաւթլուղ կայարանի մօտից։

◆ Մուխրանեան կամրջի ծախքերի հաշւին Թիֆլիսի էլեքտրաքարշի ընկերութիւնը այսօր քաղաքային գանձարկղին կը յանձնէ կրկին 5000 ռուբլի։

◆ Ներկայումս ձեռնարկված է Թիֆլիսի էլեքտրաքարշի պարկում ձմեռային ծածկած վագոնների վերանորոգութեան։

◆ Սարուրթալօյում ոստիկանութիւնը ձերբակալել է Թիֆլիսի նախկին ոստիկանապետ Մարտինօվի կեանքի դէմ մահափորձող Թիֆլիսի ազնւականութեան գիմնազիայի դռնապան Իվան Գվեդաձէին։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Ռուսաց դրամատիկական խումբը, ղեկավարութեամբ տիկին Մ. Ի. Փեթօէվա-Բելեցկայայի, կիրակի, նոյեմբերի 16-ին, ներկայացրեց Հաուպտմանի «Խորասուզված Զանգակ» հէքիաթ-դրաման, որի մէջ Հէնրիխ վարպետի դերը խաղաց Բարատով դերասանը, որ ամբողջ ներկայացման բեւեռն եղաւ։ Այս դրամայի բովանդակութիւնը յայտնի է արդէն «Մշակի» ընթերցողներին։ Բարատով մեծ հմտութեամբ և տաղանդաւոր կերպով տարեց վարպետ Հէնրիխի դերը, իսկ Ռաուտենդելէյնի դերը ոչ նուազ շնորհալիութեամբ տարեց տիկին Բօրեգարը։

Այսօր, երեքշաբթի, խումբը խաղում է Օստրովսկու «Նոր-Սերունդ» պիէսան։

—

Կիրակի, ամսիս 16-ին, հայ-դրամատիկ-գեղարուեստ սիրողների խումբը Աւճալեան Թատրոնում ներկայացրեց «Երկու Ցիանապետ» դրաման։

Խաղը ընդհանրապէս վատ էր, բացառութեամբ պ. Բաղդասարեանի (Գուլիէլմ) և օր. Անահիտի (Սօֆի), որոնք անսամբլի հետ համեմատելով լաւ էին։ Պ. Սերժ (մարշալ) և պ. Խ. Դօշոյեան (Ռօբերտ) իրանց դերերում չէին։

Ներկայացումը յայտարարված ժամից ուշ սկսվեց, որով հասարակութեանը ձանձրոյթ պատճառեց։ Թէև աֆիշայում յայտարարված էր, որ խաղամիջոցներին կը նուագէ «Քնար» սազանդարների խումբը, այդ ևս բացակայում էր։

Ֆիլիպ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 15 նոյեմբերի

«Աղբիւր» 25-ամեակի յօբելեանական յանձնաժողովը իր՝ ամսիս 11-ի նիստում որոշեց յօբելեանը կատարել ս. տ. դեկտեմբերի 23-ին Թիֆլիսի արքունական Թատրոնում։

Յօբելեանական հանդէսի ծրագիրը կը յայտարարվի իր ժամանակին։

Յօբելեանին որևէ եղանակով մասնակցել ցանկացող անձինք բարեհաճում են վաղօրօք դիմել յանձնաժողովի նախագահին՝ Առաջին մասնաւոր հիւանդանոց։

Յանձնաժողովի նախագահ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան
Քարտուղարներ՝
Ներ-Դոս և բժ. Ա. Շխեան

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Ուղղված Կովկասեան Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան ճիւղերի վարչութիւններին

Գաւառներից, ուր Կովկասեան Հայոց Բարեգործական Ընկերութիւնը ունի ճիւղեր, ստացվում են տեղեկութիւններ, որ Բագուի Կուլտուրական Միութեան շըրջիկ գործակալները ժողովում են ժողովրդին, յորդորում և համոզում են բանալ Կուլտուրական Միութեան ճիւղեր և այն վայրերում, ուր արդէն բացված են և գործում են Կովկասեան Հայոց Բարեգործական ընկեր. ճիւղերը, գունաւորում և փառաբանում են Միութեան գործունէութիւնը ու ծրագիրը, նսեմացնելով Կովկ. Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան նշանակութիւնը և ծրագիրը։

Կուլտուրական Միութեան մրցումն մեր ժողովրդի շահերի տեսակէտից միանգամայն ցաւալի երևոյթ է, որովհետև Կովկ. Հայոց Բարեգ. Ընկերութիւնը իր 28 տարվայ գործունէութեան ընթացքում գրաւել է հայ ժողովրդի հաւատը և իր այժմեան կանոնադրութեամբ ունի շատ լայն կրթական, տնտեսական և այլ կուլտուրական ծրագիր։ Կուլտուրական Միութիւնը չունի մի իրաւունք, որը չունենար և Կովկ. Բար. Ընկերութիւնը. իսկ այն բաժանումն նիւթական միջոցների և գործիչների, որ մտցնում է Կուլտուրական Միութիւնը, միմիայն կարող է վնասել, խախտել և թուլացնել ամեն մի նախաձեռնութիւն և գործունէութիւն։

Հետևապէս ամեն մի տեղական ճիւղի վարչութեան պարտականութիւնն է միջոցներ ձեռք առնել, համոզել ժողովրդին, որ խուսափի միջոցների և գործիչների բաժանումից. պէտք է պարզել, որ միջոցների և գործիչների միութիւնը ամենամեծ գրաւականն է ամեն մի գործի աջողութեան և արդիւնաւէտութեան համար, և իր տեղական եռանդուն գործունէութեամբ արժանանալ հասարակութեան ուշադրութեան և վստահութեան։

Կ. Հ. Բ. Ը. Խորհուրդ

ԵԿԵՂԵՑԻ ԵՒ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ *)
(Նամակ խմբագրութեան)

Ցաւալի է, որ մեր եկեղեցու իդէօլօգներն էլ շատ անգամ նոյն պատկերացումն ունեն եկեղեցու մասին. եկեղեցու պայծառութիւն և բարեզարդութիւն ասելով նրանցից շատերը հասկանում են տաճարների բարեզարդութիւնը, պաշտօնեաների խիտ շարքերը, արդ ու զարդի շքեղութիւնն ու ճոխութիւնը։ Մեր հոգևոր հայրերը մեծ ոգևորութեամբ են յիշում այն երանելի ժամանակները, երբ Էջմիածնի մայր տաճարում եպիսկոպոս, վարդապետ և սարկաւագ շարքշար կանգնած ժամերգութիւն էին կատարում, երբ վանքը նիւթապէս ճոխ ու բարեկարգ վիճակի մէջ էր, երբ առանձին շքով, ուխտաւորների խուռն բազմութեան ներկայութեամբ եկեղեցական հանդէսներ էին կատարվում. և այդ երանելի ժամանակը համարում են եկեղեցու պայծառութեան ոսկեդարը։ Սակայն նոյն հոգևոր հայրերը մի անգամ իրանց հարց չեն տալիս, թէ ինչպիսի հոգևոր մխիթարութիւն ու բարոյական դաստիարակութեան օրինակներ էին իրանց հետ տանում հանդիսաւէր ուխտաւորները, ինչ վիճակի մէջ էր նոյն ժամանակ հայ հաւատացեալ ժողովուրդը Էջմիածնի պարիսպներից դուրս, շրջակայ գիւղերում։ Ծանօթ էր արդեօք քրիստոնէութեան գաղափարներին, ապրում էր արդեօք քրիստոնէական կեանքով, լսում էր գոնէ տարին մի անգամ մի հոգևոր խրատ բարեզարդ տաճարի պաշտօնեաներից. ոչ, ժողովուրդը, կենդանի Աստուծոյ տաճարն ապրում էր մոռացված, թաղված միմիայն օրական հացի հոգսերի մէջ, վանքն ու մայր տաճարը ապրում էին իրանց համար, բարեզարդ ու պայծառ։ Պարզ է, որ մեր եկեղեցու ջերմեռանդ պաշտպաններից շատերի համար ևս եկեղեցի և ժողովուրդ տարբեր, միմեանց հետ կապ չունեցող հասկացողութիւններ են։

Բայց եթէ ճիշտ է այս հայեացքը, ինչ է նշանակում այսօրվայ նշանաբանը— եկեղեցին միացնել ժողովրդի հետ։ Եթէ եկեղեցին տաճարն է իր բոլոր պարագաներով ու պաշտօնեաներով, մի հնացած, քարացած անպէտք հաստատութիւն, ինչ է նշանակում կապ հաստատել նրա և ժողովրդի միջև, եկեղեցին ժողովրդականացնել։ Կարող է արդեօք այդպիսի արհեստական կապ հաստատվել. կախված է արդեօք մի կաթողիկոսի կամ կաթողիկոսների ջանքերից մի դիականացած մարմնի կենդանութիւն տալ և նրան կապել կենդանի ժողովրդի հետ։ Այսպիսի ջանքեր անել չէ՞ նշանակում արդեօք պատմութեան ուժեղ հոսանքին հակառակ թիավարել։ Եթէ ընդունենք նոյնիսկ, թէ հնարաւոր է այդպիսի միացում, հնարաւոր է այդպէս հասկացված եկեղեցու ժողովրդականացում, ինչ օգուտ դրանից ժողովրդին. աւելի լաւ չէ՞ արդեօք, որ ժողովուրդը որքան կարելի է շուտով ազատվի իր առաջադիմութեանն արգելք հանդիսացող մի հաստատութիւնից։ Տարօրինակ չէ՞, որ այսպիսի անհեթեթ պահանջ արտայայտվում է մեր ռամկավարական ուղղութեան մարդկանց կողմից։ Այսպիսի տարօրինակութիւն առաջ է գալիս, մեր կարծիքով, այն հանգամանքից, որ եկեղեցու գաղափարը և նրա յարաբերութիւնը ժողովրդի հետ մեզնից շատերի համար պարզ չէ։

Ներկայումս անշուշտ ընդհանուր ծաղրի կը մատնվէր մէկը, եթէ փորձենար և պահանջէր պետութիւնը բաժանել ժողովրդից, կամ միացնել ժողովրդի հետ։ Ամենքը նրան կասէին, թէ պետութիւն և ժողովուրդ տարբեր ըմբռնումներ չեն, թէ պետութիւնն ինքը ժողովուրդն է, որոշ շահերով ու կապերով կապված ժողովուրդը կազմում է պետութիւն, թէ չը կայ պետութիւն առանց ժողովրդի, նա իրականութիւն չէ առանց ժողովրդի, այլ աբստրակցիա։ Պետութեան նկատմամբ այս ճշմարտութիւնը պարզ է և ըմբռնելի նոյն իսկ միջակ մտածողութեան և կրթութեան տէր մարդու համար, և ոչ ոք չէ մտածում խնդիր զարթեցնել պետութիւնը ժողովրդից բաժանելու կամ ժողովուրդը պետութեան հետ միացնելու մասին։ Նրանք անբաժան են, նոյնն են։ Զը պէտք է անշուշտ շփոթել պետութիւն, պետական մարմին և պետական կառավարութիւն գաղափարները։ Նոյն պետութիւնը կամ պետութիւն կազմող ժողովուրդը կառավարվում է երբեմն այս, երբեմն այն եղանակով, նոյն ժողովուրդը երբեմն յօժարութեամբ կամ պատմական հանգամանքների ճնշող զօրութեամբ յանձնում է իր իրաւունքները մի մարդու, երբեմն իր բազմաթիւ ներկայացուցիչներին. այս հանգամանքը չէ փոխում պետութեան գաղափարը. պետութիւնը ժողովուրդն է։

Այս միևնոյն հայեացքը միանգամ ընդ միշտ չէ կազմվում մեր մէջ նաև եկեղեցու մասին, միանգամ ընդ միշտ պարզ հասկացողութիւն և համոզում չէ դառնում, որ ժողովուրդ և եկեղեցի տարբեր, միմեանցից բաժանված մարմիններ չեն, այլ որ ժողովուրդն է, որ կազմում է եկեղեցի և եկեղեցին ինքը ժողովուրդն է, որ առանց ժողովրդի եկեղեցի ոչ միայն իրականապէս գոյութիւն ունենալ, այլ նոյն իսկ իբրև հնարաւորութիւն մտածվել չէ կարող, որ մարդկային միտքն ընդունակ չէ պատկերացնելու եկեղեցի առանց ժողովրդի, այն մարդկային միտքն, ի հարկէ, որ նախնական վիճակից բաւական առաջ է գնացել և կարողանում է եկեղեցին տարբերել շէնքից, տաճարից և նրա հետ կապված տեսանելի պարագաներից։

Մ. Ք. Ղազարեան

(Կը շարունակվի)

*) Տես «Մշակ» № 252.

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ

«Մշակի» այս տարվայ № 110-ում մենք աշխատեցինք բնորոշել Պարսկաստանի առևտուրը մի տարվայ ընթացքում՝ 1906 թ. մարտից մինչև 1907 թ. մարտը, հիմնված պարսից մաքսային վարչութեան վիճակագրութեան վրա։ Վարչութիւնը այս տարվայ հաշւետուութեանը կցել է մի քանի համեմատական աղիւսակներ, որոնք ևս առաւել բնորոշում են պարսկական առևտուրի ընթացքը գոնէ վերջին այն մի քանի տարիների ընթացքում, որոնց մասին կան ճիշտ վիճակագրական տեղեկութիւններ։

I

Տարիներ	Ներմուծում (ռուբլի)	Արտահանութիւն (ռուբլի)
$190^{1}/_{2}$	59,715,443	30,119,551
$190^{2}/_{3}$	54,688,532	37,804,015
$190^{3}/_{4}$	77,007,231	50,954,900
$190^{4}/_{5}$	69,982,922	49,592,268
$190^{5}/_{6}$	78,292,618	58,628,666
$190^{6}/_{7}$	86,207,854	70,675,368

Ընդհանուր հաշւեկշիռը և ներմուծման գանազանութիւնը արտահանութիւնից — միշտ արտահանութիւնը շահի երկրից աւելի պակաս է քան ներմուծումը,—երևում է հետևեալ աղիւսակից.

II

Տարիներ	Հաշւեկշիռ	Ներմուծման աւելը արտահանութիւնից
$190^{1}/_{2}$	89,834,994	29,595,892
$190^{2}/_{3}$	92,492,547	16,884,517
$190^{3}/_{4}$	127,962,131	26,052,331
$190^{4}/_{5}$	119,575,190	20,390,654
$190^{5}/_{6}$	135,921,284	18,663,952
$190^{6}/_{7}$	156,883,222	15,532,486.

Այս երկու աղիւսակներից երևում է, որ պարսկական առևտուրը տարէ-տարի աճում է և բալանսը յօգուտ երկրի լաւանալու վրա է։ (Ծանօթ. $190^{4}/_{5}$ թւի թւերը բացառիկ են. այդ տարին Պարսկաստանի համար շատ անբարեյաջող էր. խօլերայի պատճառով երկար ժամանակ կարանտին էր սահմանված Կասպից ծովի և Պարսից Ծոցի վրա, նոյնը և ռուսական ցամաքային սահմանի վրա էր։ Ոչ պակաս ազդեցութիւն էր ունեցել ռուս-եապօնական պատերազմը, քանի որ Պարսկաստանի առևտրի նշանաւոր մասը Ռուսաստանի հետ է)։

Ամենախոշոր առևտուրը Պարսկաստանի հետ ընկնում է Ռուսաստանի և Անգլիայի բաժնին. օրինակ վերջին տարվայ ներմուծումից այս երկու պետութիւնների բաժին ընկնում է 70,941,152, այսինքն 82 %. նոյնը արտահանութեան վերաբերեալ՝ 52,401,752 կամ 74%։ Դիտելու է, որ անգլիական առևտուրը աճում է շատ աննկատելի չափով, 12%. ռուսական առևտուրը վիթխարի քայլեր է անում—գոնէ այս վերջին վեց-եօթը տարիները նա աճել է 122%! Եւ այժմ նա անգլիականից աճել է 50 միլիօն ռուբլով—ներմուծումը և արտահանութիւնը միասին հաշւած։ Սա մէկ. երկրորդ, անգլիական ներմուծումը անհամեմատ աւել է արտահանութիւնից (26 միլիօն և 7 միլիօն), այսինքն միշտ ի վնաս Պարսկաստանի, մինչդեռ ռուսական ներմուծումը և արտահանութիւնը իրար գրեթէ հաւասարակշռում են, անգամ արտահանութիւնը դէպի Ռուսաստան մի քիչ աւել է՝ $44^{1}/_{2}$ միլիօն և 45 միլիօն։ Մի քանի խօսք էլ մնացած այն պետութիւնների առևտրի մասին, որոնց պարսկական առևտրի հաշւեկշիռը 2 միլիօն ռուբլուց աւել է։ Դրանք են՝ Ֆրանսիան, Թիւրքիան, Աւստրիան, Գերմանիան (Աւղանստանի մասին չենք խօսի)։ Ֆրանսիական ներմուծումը այս վեց տարվայ մէջ չէ աճել. նա հաւասար է եղել 4,777,415 ռուբլու. աւելացել է մի քիչ արտահանութիւնը։ Յայտնի է, որ Թիւրքիան պարսկական առևտրի մէջ կատարում է գլխաւորապէս միջնորդի դեր, շնորհիւ նրան, որ ռուսական տրանզիտը փակված է։ Եւ սուլթանի երկիրը փառաւորապէս է կատարել այդ միջնորդի դերը. նրա հաշւեկշիռը 6 միլիօն ռուբլուց բարձրացել է $14^{1}/_{2}$ միլիօնի, որից 12 միլիօնը ընկնում է արտահանութեան բաժին։ Աւստրիայի առաջադիմութիւնը չնչին է—600,000 ր.։ Աւելի առաջադիմութիւն է ցոյց տուել Գերմանիան. Նրա հաշւեկշիռը 580,000-ից վեց տարվայ մէջ բարձրացել է գրեթէ 2 միլիօնի, որից ներմուծումը հաւասար է 1 միլիօն 667 հազարի։

Սա է Պարսկաստանի առևտրի ընդհանուր պատկերը։ Մենք տեսանք, որ նա՝ առևտուրը անընդհատ աճում է, խրվելով ապրանքների փոխանակութեան համաշխարհային ընթացքի մէջ և կորցնելով երկրի նահապետական նատուրալ տնտեսութեան բնոյթը և անշեղ դիմելով կապիտալիստական կարգերին... Եւ եթէ ի նկատի առնէք,

որ առևտրի այս աճումը տեղի է ունեցել անբարեյաջող տարիների միջոցին,—այդպէս էին վերջին տարիներս միմեանց յաջորդող դրամական ճգնաժամը, խօլերան, ռուս-ճապօնական պատերազմը, Սէյխստանի ժանտախտը, մուրհակների կուրսի ընկնելը,—ապա պարզ կը լինի, թէ ինչ քայլեր նա կանէ երկիրը խաղաղվելուց և մի քիչ բարեկարգվելուց յետոյ։ Սա գրաւիչ պերսպեկտիվներ է տալիս այն պետութիւնների կապիտալիստների համար, որոնք օրն ի բուն նորանոր շուկաներ են փնտռում իրանց վիթխարի արդիւնագործութեան համար։

Գ. Զ.

ՔԱՂՈՒԱԾՔՆԵՐ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

—

✦ Կ. Պօլսի առևտրական սենեակի վարչութեան գործունէութեան ժամանակաշրջանը լրացած լինելով՝ հոկտեմբերի բակիզբներին նոր ընտրութիւններ են տեղի ունեցել։ Ընտրութիւնը կատարուել են 20 հոգի, որոնցից 10-ը՝ առևտրական մինիստրութեան կողմից և 10-ն էլ՝ վաճառականութեան։ Եւ որովհետև ընտրող 10 վաճառականներից 5-ը հայեր են եղել, 2-ը խսլամներ, 2-ը յոյներ և 1-ը հրէայ, այդ առիթով յոյն վաճառականները առևտրի մինիստր Նորատունկեան էֆէնդու ուշադրութիւնն են հրաւիրել ընտրութեանը մասնակցող վաճառականութեան ներկայացուցչութեան այդ կազմի վրա։ Մինիստրն այդ դիտողութեանը պատասխանել է. «Ամենքս էլ մի ազգի անդամներ ենք։ Այդպիսի բաների համար դիտողութիւն անելն ուղիղ չէ»։ Այս պատասխանի առիթով Կ. Պօլսի «Պրօօդօս» յունարէն թերթը նկատում է. «Մենք ընդունում ենք այս պատասխանը, բայց առևտրի մինիստրը, որ ինքն ամենից առաջ նկատեց մեր ամենքի՝ մի ազգի անդամներ լինելը, հայ վաճառականներին պէտք չէր որ այս առիթճան պաշտպանէր»։

✦ Ինչպէս յայտնի է, Կ. Պօլսում վերջերս ձերբակալվեց «Միզան» թերթի խմբագիր յայտնի ռէակցիօնէր Մուրադ բէյը՝ սոյ. պետական ներկայ ռէժիմի դէմ զանազան դաւեր սարքած լինելու ամբաստանութեամբ։ Մուրադ բէյը անցեալում յայտնի է եղել որպէս սուլթանական բռնապետութեան դէմ կատաղի մարտնչող և թունդ յեղափոխական։ Այժմ, ինչպէս հաղորդում են, Թիւրքական իշխանութիւնները մտադիր են նրան աքսորել իր ծննդավայրը՝ Թիֆլիս։

✦ Հոկտեմբերի առաջին կիսին Պօլիս է հասել Թիւրքական մայրաքաղաքում անցեալում հրատարակվող «Հայրենիք» թերթի խմբագրապետ Յովհաննէս Շահնազարը, որի անբաժան ընկերն ու գործակիցն է եղել Արփիար Արփիարեանը՝ այդ թերթի հրատարակութեան շրջանում։ «Հայրենիքի» հրատարակութիւնը խափանվեց 1896 թ. Թիւրք կառավարութեան կարգադրութեամբ, և նրա երեք ղեկավարներին, այսինքն՝ Յովհ. Շահնազարին, Հանգուցեալ Արփիար Արփիարեանին և Լ. Բաշալեանին սպառնում էր բանտ և աքսոր։ Թերթի ղեկավարներն այդ սոսկ վտանգից խուսափելու համար՝ թողին Պօլիսն ու անցան Եւրոպա։ Այժմ, 12 տարվայ հեռացումից յետոյ, Յովհ. Շահնազարը վերադառնալով Կ. Պօլիս՝ պատշաճաւոր իշխանութիւնից թոյլտուութիւն է ստացել վերահրատարակելու «Հայրենիք» օրաթերթը։ Յովհաննէս Շահնազար Թիւրքահայ ներկայ մտաւորականութեան ամենից աչքի ընկնող անդամներից մէկն է։

✦ «Մանզ. Էֆք.»-ի համարներից մէկում մի դիպար բաց-նամակ է տպված երկու Թիւրքերի կողմից, Ահմէդ Րասիմ Բէյզադէ և Հիւսէյին Մազլում անունով։ Նամակագիրները յայտնում են, որ Կ. Պօլսի Թաղերից մէկում՝ Մաքրի գիւղում՝ հայոց ուսումնարանի շինութեան մէջ երեկոյեան դասընթացքներ կան, ուր աւանդվում է և ֆրանսերէն։ Նրանք ցանկացել են ունկնդրել այդ դասախօսութիւններին, բայց առարկվել է, թէ որովհետև դասաւանդութիւնը կատարվում է հայերէն լեզուով, ուստի դժուար պիտի լինէր իրանց՝ որևէ շօշափելի օգուտ ստանալ այդ դասընթացքներին յաճախելով։ Թիւրքերը դիտել են տալիս, թէ իրանք մի քիչ հայերէն գիտեն և սիրով պիտի աշխատեն թէ հայերէն, թէ ֆրանսերէն լեզուներին հետևել այդ կուրսերում։ Այդ դիմումն էլ չէ օգնել, և դարձեալ մերժվել են։ Նամակագիրները հարց են տալիս, թէ «արդեօք այս ընթացքը նոր հաստատված եղբայրակցութեան համաձայն է»։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

15 նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Մի օրում խօլերայից հիւանդացան 17, մեռան 7 հոգի։

Գանձակի գաւառում հիւանդացել են 2 հոգի։

Տեղեկատու բիւրօյի տեղեկութիւնների համաձայն, մամուլի այն լուրը՝ թէ սինօդի օբէր-պրօկուրօրի օգնական Րօգօվիչը թողնում է իր պաշտօնը, անհիմն է։

Սենատը անհետևանք թողեց բժիշկ Դուբռվինի վճռաբեկ բողոքագիրը, որ դատապարտված էր մի տարվայ բանտարկութեան Պետրօզավօդսկում նախընտրական ժողովում ճառ արտասանելու համար, լեհական «Голосъ» լրագրի խմբագիր Դաւիդի և լատիշական «Вѣстникъ Труда» լրագրի խմբագիր Բունտալի վճռաբեկ բողոքագրերը, որոնք դատապարտված էին քրէական պատժագրքի 129-րդ յօդուածով։

ՄՕՍԿՎԱ։ Բացվեց ռուսական ցեմենտային գործարանատէրերի համառուսական համագումարը։

ՄՕԳԻԼԷՎ։ (Նահանգական)։ Եօթ անյայտ զինված մարդիկ կողոպտեցին Լիւբավիչի շրջանային վարչութիւնը։ Յարձակվողները յափշտակեցին անցաթղթի բլանկներ և 4000 րուբլի։

ԴՕՎԻՔ։ Պչչօնօվօյի գիւղում երեք հոգի, որոնք բռնվեցին, փորեցին և կողոպտեցին կալուածատէր Զախօվսկու գերեզմանը։

ԿՈՒՐՍԿ։ Հին-Օսկօլ քաղաքից եօթ վերստ հեռաւորութեան վրա, գիւղացիների հողի վրա, գտան քարածուխի հետքեր։

13 նոյեմբերի

ՕՄՍԿ։ Մաղթանքից յետոյ բացվեց Վվիտէնի տօնավաճառը։

ՍԷՎԱՍՏՕՊՕԼ։ Ռուսաց նաւագնացութեան ընկերութեան «Եփրատ» նաւը ուխտաւորներով գնաց Հիջազ, ուր սպասելու է մահմէդականներին մինչև ուխտագնացութեան վերջը։

ՍԱՐԱՏՕՎ։ Խուալեանսկի գաւառի Օսինէվկա գիւղում հինգ զինված մարդիկ ներս խուժեցին գիւղացիներից մինի տունը, սպանեցին գիւղացուն, սրի քաշեցին նրա ընտանիքը, գողացան 300 րուբլու ձիեր և անյայտացան։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԽԱՄԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Պուկիս, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝
Բ. Ա. ՆԱԽԱՄԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱՐԽԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Փ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան։
Գ. Յ. ԳՈՒՐԳԵՆՕՎ—12—12½ ժ. կանանց և մանկաբարձութեան։
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝
Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—6½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

ԿԵՆՏՐՕՆԱԿ. ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ
վաճառվում են
հանգուցեալ վիպասան
ՄՈՒՐԱՑԱՆԻ
(Գր. Տէր-Յովհաննիսեանի) երկերի ժողովածուի մնացած սակաւաթիւ օրինակները. գ. 1 ր. 50 կ., վայելուչ կազմով 2 ր.։ Գումարով գնողներին սովորական զեղջ է լինում։ Գրավաճառներին առանձին համաձայնութեամբ։ Օտար տեղերից դիմել. Въ Тифлисъ, Центральной книжной торговлѣ.
(ե.) տպ. 10—1

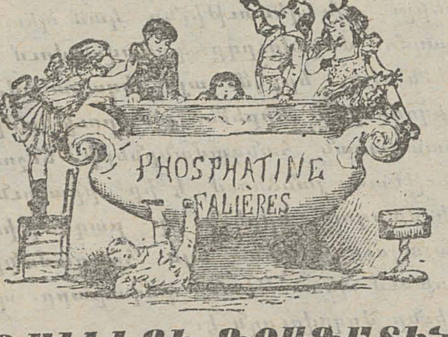

ՖԱԼԻԷՐԻ ՖՕՍՖԱՏԻՆ
Դուրեկան կերակուր, ամենայարմարը երեխաների համար, սկսած 6—7 ամսական հասակից մինչև 10 տարեկան հասակը, գլխաւորաբար ծծից կտրած ժամանակ և աճման շրջանում։ Հեշտացնում է ատամների դուրս գալը և պայմանաւորում է ոսկորների համաչափ զարգացումը։ Ծախվում է դեղատնային խանութներում և դեղավաճառանոցներում։
(չ.) 10—7

Ս. ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆԻ
լուսատպարանում
ԲԱՑ-ՆԱՄԱԿՆԵՐԻ
ԷԺԱՆԱԳԻՆ ՎԱՃԱՌՔ
Հայկական գործիչների, տիպերի, տեսարանների և Անիի աւերակների 75 տեսակ լուսատիպ նկարներով՝ 1000-ը 10, 12 և 15-ական րուբլի, հատը 2-ական կոպ.։
Ընդունվում են պատկերազարդ բացնամակների նոր պատուէրներ 1000-ը 15 ր., 2000-ը 25 ր., իսկ աւելին առանձին պայմանով։
Ընդունվում են պատկերազարդ հրատարակութիւնների համար ամեն տեսակ կլիշէների պատուէրներ։ Դիմել՝ Фото-цинкографія С. Согомсняна, Тифлисъ, Базарная, 20.
(ե. ու.) 3—3

ԲԺԻՇԿ
Ա. Ա. ԽԱՆԴԱՄԻՐԵԱՆ
Ներքին եւ ջղային հիւանդութիւններ, առանձնապէս սրտի և թոքերի հիւանդութիւններ։ Ընդունելութիւնը՝ 11—1 ժ. առաւօտեան, 5—6 ժ. երեկոյեան։ Սօլօլակսկայա փ. № 6. տ. Միրզօյեվի
(օ. մ.) 50—3

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ, առանձնապէս ստամոքսի և աղիքների հիւանդութիւններ։
Հիւանդների ընդունելութիւնը { 12—1 առաւօտեան, 5—6 երեկոյեան
Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ճավճանիձէի։
100—57

ԲԺԻՇԿ
Ա. Մ. ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆ
Ներքին հիւանդութիւններ
Ընդունելութիւն ամեն օր { 11—12 ժ. առաւ., 5—6 ժ. երեկ.
Վելիամինօվսկայա փող., № 10.
(օ. մ.) 100—17

ԲԺԻՇԿ Ն. Ա. ԵԱՐԱՄԻՇԵԱՆ
Ներքին եւ երեխայոց
Հիւանդութիւնների
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է՝ } առաւօտեան 12—2 ժ., երեկոյեան 5—7 ժ.
Օլգինսկայա փողոց, № 14.
(շ. ե. հ.) 20—11

«Մշակի» յայտարարութիւններից օգտվողներին առաջարկվում է պատուէրներ տուած ժամանակ յիշատակել լրագրի անունը և համարը։

ԽՐՕՆՕՄԵՏՐ ԺԱՄԱՑՈՅՑ
ՊԱՐԻԶԵԱՆ ԺԱՄԱՑՈՅՑ „ԽՐՕՆՕՄԵՏՐ"
Ոչնչով չէ տարբերվում իսկական ոսկէ ժամացոյցից, ոսկեջրված է էլեքտրականութեան օգնութեամբ երկու երեք շերտով։ Ընթացքը ստուգված է պարիզեան դիտարանի ժամերով և այս դէպքում իրանից ներկայացնում է ժամացոյցի տեխնիկայի վերջին խօսքը։ Խփանները [крышки] գեղեցկացված են շնորհալի քանդակով։ Գինը՝ տղամարդկանց բաց № 6-ը 6 ր. 50 կ. և փակ № 13-ը 8 րուբլի։
Կանանցը լինում է միայն փակ՝ 9 րուբլի արժեցող։
Գաւառներն ուղարկելու համար գնողներից վերցվում է—Եւրոպական-Ռուսաստան 50 կ. և Ասիական՝ 75 կ.։ Ծրարելը ձրի։
Ժամացոյցն ուղարկվում է անմիջապէս պատուէր ստանալուց յետոյ։
Գրաւական ուղարկողներին ձրիաբար տրվում է ժամացոյցի շղթայ։
Պատուէրները հասցէագրել՝
Московскому Центральному Складу Часовъ
Москва, домъ Виноградова, 126.
(ե.) 20—15

ՏԱՐԱԾ ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԸ
40,000 ր., 20,000 ր., 15,000 րուբլի և ուրիշներ
Ռուսաստանում կառավարական միակ վիճակախաղի V կարգի խաղարկութիւնը տեղի է ունենում Վարշավայի Պետական Բանկում, որ սկսվում է նոյեմբերի 26-ից և շարունակվում է մինչև դեկտեմբերի 8-ը։
6950 խաղարկ. տոմսեր 905,000 ռուբ. գումարի
Գները. ամբողջ տոմսակը 85 ռուբ., ½ տոմս. 42 ր. 50 կ., ¼ տոմս. 21 ր. 25 կ. Փայերը. 1/10 տոմս. 10 ր., 1/20 տոմս. 5 ր., հաշւած ճանապարհածախքը և խաղարկութեան ցուցակը։
Պատուէրները կատարվում են ամբողջ արժէքը ստացվելուց յետոյ։
Банкирскій домъ Варшава, Братская 18 Л. В. ЛАНДАУ и К-о Адресъ для телеграммъ: «Варшава Ландаубанкъ»
Թղթակցութիւնները ռուսերէն լեզուով։
(հ. շ. ե.) 57257. 3—3

ՀԵՏԵՒԵՑԷՔ ՄՕԴԱՅԻՆ
Ամբողջ Եւրոպան այժմ գործ է ածում միայն «Патентъ 1-ый сортъ» նոր ժամացոյցը։ Այդ ժամացոյցը տափակ է (քիչ հաստ արծաթէ րուբլանոցից), սև պողպատից, ընթացքը քարերի վրա՝ րէմօնտուար, լարելը առանց բանալիի՝ 40 ժամը մի անգամ։ Ժամացոյցի ձևը այնքան շքեղ է, որ ամեն մի մարդու ճաշակին բաւարարութիւն կարող է տալ (տես նկարը)։ Որպէսզի կարելի լինի ծանօթացնել Ռուսաստանին այդ գեղեցիկ ժամացոյցի հետ, ֆաբրիկան նշանակել է շատ էժան գին—3 ր. 25 կ., իսկ երկու հատը՝ 6 ր.։ Այդ ձևի կանացի ժամացոյց—4 ր. 25 կ., երկու հատը՝ 8 ր.։ Այդ ձևի արծաթեայ ժամացոյց տղամարդկանց համար—5 ր. 75 կ., երկուսը՝ 11 ր.։ Եթէ դուք գեղեցկի սիրահար էք, բերել տուէք այդ ժամացոյցը և դուք ընդմիշտ շնորհակալ կը լինէք։ Ամեն մի ժամացոյցը ապահովված է 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ։ Ճանապարհածախքը 1—4 հատի համար 40 կ., Սիբիր՝ 75 կ.։ Ուղարկումը վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի։ Կարճ շղթայ՝ նոր ձևի ոսկուց՝ բրէլօկով—75 կ. և 1 ր. 50 կ., երկար շղթայ—2 ր. 50 կ. և 3 ր. 50 կ.։ Հասցէագրել՝ И. ШТРУМФЕЛЬДЪ, Варшава, Св. Креста, 189.
14—11

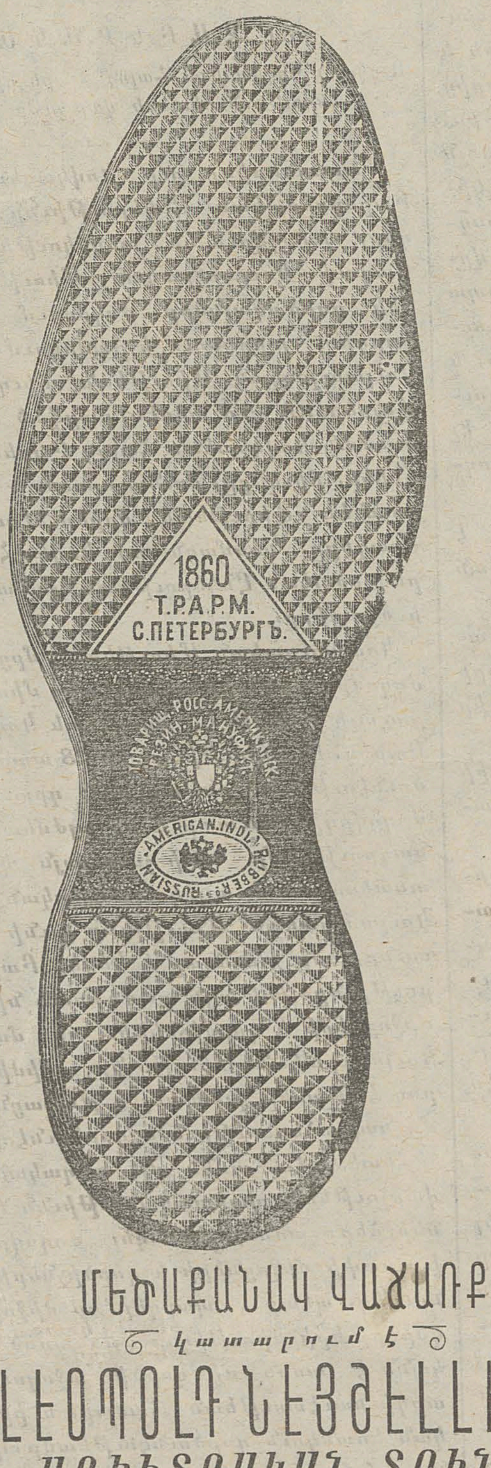

1865 թ. 1870 թ. 1882 թ. 1896 թ.
ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐ
1860.
Т.Р.А.Р.М.
С.ПЕТЕРБУРГЪ.
Իսկականները միայն այս դրոշմով
ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՌԵԶԻՆԻ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ
ԸՆԿ. Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ
ԼՐԻՒ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
լաւ յատկութեան համար
ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ, ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ, ՌԻԳԱՅՈՒՄ, ԿԻԵՎՈՒՄ, ՎԻԼՆԱՅՈՒՄ
ԽԱՐԿՕՎՈՒՄ, ՕԴԵՍՍԱՅՈՒՄ, ՌՕՍՏՕՎՈՒՄ Դ/Վ, ԿԱԶԱՆՈՒՄ, ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿՈՒՄ
ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳՈՒՄ, ԻՐԿՈՒՏՍԿՈՒՄ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, ՏԱՇԿԵՆՏՈՒՄ, ՍԱՐԱՏՕՎՈՒՄ
Նիժեգօրօդեան և Իրբիտեան տօնավաճառներում
ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՔԸ
կատարում է
„ԼԵՕՊՕԼԴ ՆԵՅՇԵԼԼԵՐ"
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ
(ե. ու.) 50—30